

Azərbaycan
Tibb Universiteti

BÖYRƏKLƏRİN PATOLOJİ FİZİOLOGİYASI

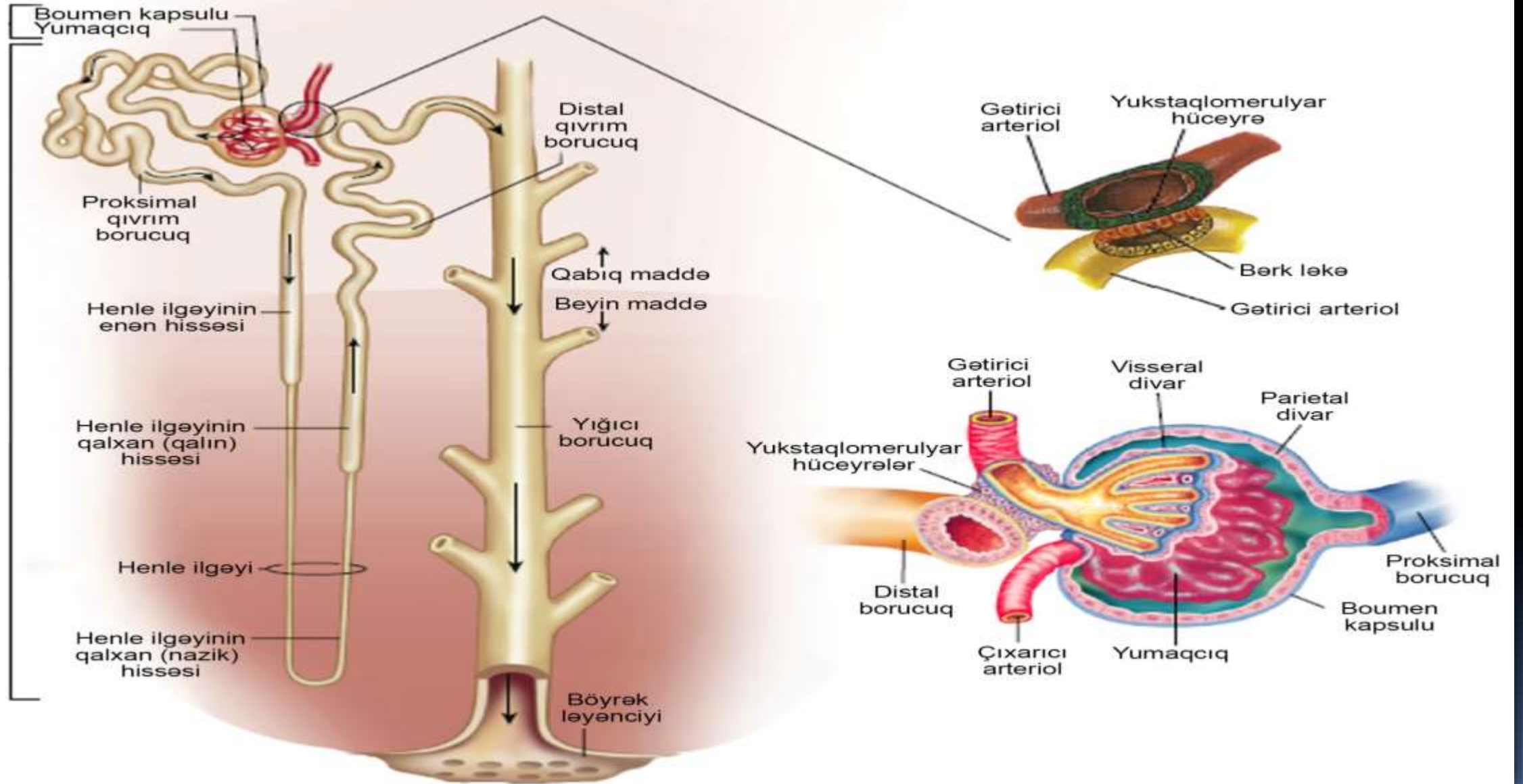
PATOLOJİ FİZİOLOGİYA KAFEDRASI – 2018

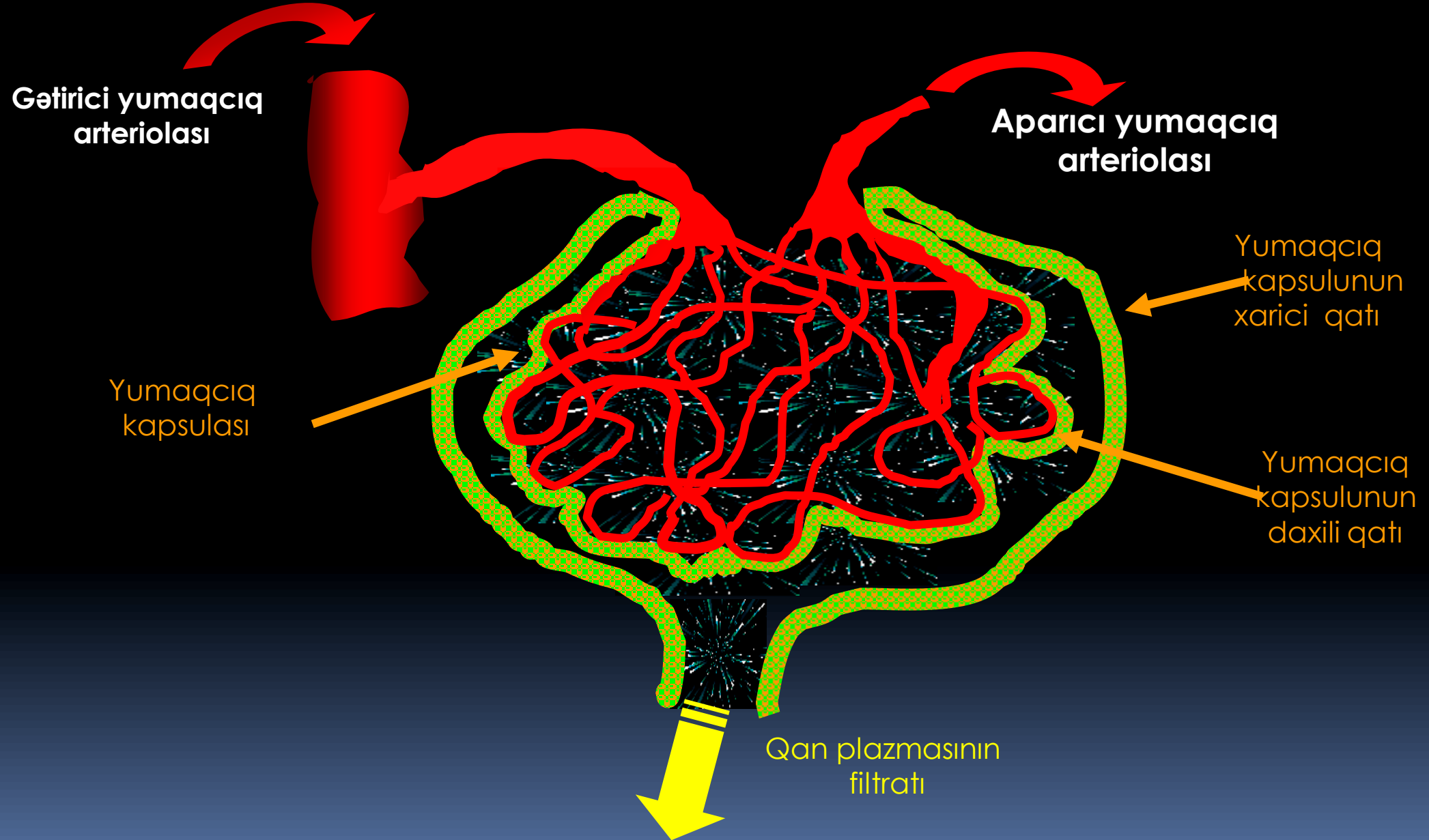
MÜHAZİRƏNİN PLANI

- Böyrəyin funksiyalarının pozulma səbəbləri və inkişaf mexanizmi
- Böyrəyin funksional vəziyyətinin tədqiqi
- Böyrək çatışmazlığı
- Böyrəkdaşı xəstəliyi

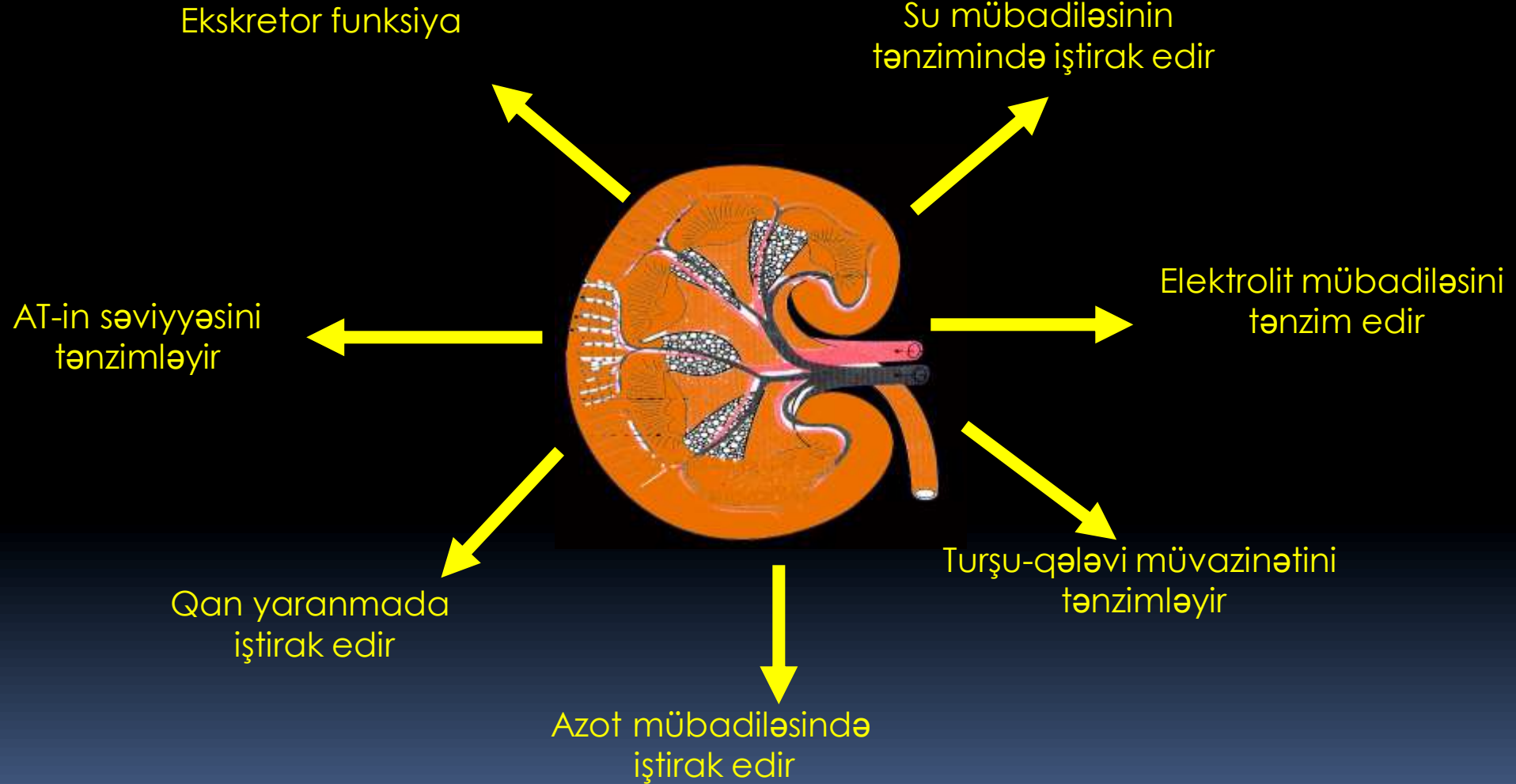
Nefronun quruluşu

Böyrək yumaqciğının quruluşu

Böyrəyin əsas funksiyaları

Böyrəklərin ekskretor funksiyasının pozulma səbəbləri

Yumaqcıq filtrasiyasının
pozulmaları

Borucuqlarda reabsorbsiya
prosesinin pozulmaları

Borucuqlarda sekresiya
prosesinin pozulmaları

Yumaqcıq filtrasiyasının pozulma səbəbləri

Yumaqcıqların filtrasiya qabiliyyətinin azalması

- nefronların miqdarının azalması;
- membranın keçiriciliyinin azalması;
- gətirici arteriolların daralması;
- Boumen kapsulunda və sidik axarlarında hidrostatik təzyiqin artması;
- ümumi qan dövranında təzyiqin azalması;
- qanın onkotik təzyiqinin artması

Yumaqcıqların filtrasiya qabiliyyətinin artması

- qanın onkotik təzyiqinin azalması (nefrotik sindrom, zülal aclığı, hidremiya və s.);
- gətirici arteriolların tonusunun azalması;
- aparıcı arteriolların spazmı (adrenalinin kiçik dozasının təsiri zamanı).

$$C=U*V/P \text{ (klirens əmsalı)}$$

Borucuqlarda reabsorbsiya prosesinin pozulma səbəbləri

borucuq epitelinin zədələnməsi (zəhərlər, radiasiya, infeksiya və s.);

nəqledici zülalların və fermentlərin aktivliyinin azalması (Fankoni sindromu və s.);

enerji təchizatının pozulması (hipoksiya, hipovitaminoz, aclıq və s.);

humoral tənzimlənmənin pozulması (aldosteronun, natriumuretik hormonun, vazopressinin konsentrasiyasının dəyişməsi).

BÖYRƏK BORUCUQLARINDA SEKRESİYANIN POZULMASI

- Asidogenez prosesinin pozulması
  - Ammoniogenez prosesinin pozulması
-

* *Böyrəyin ekskretor funksiyasının pozulmasının təzahürləri*

ƏLAMƏTLƏR

Sidiyin miqdarının dəyişməsi

Sidiyin qatılığının dəyişməsi

Diurezin ritminin dəyişməsi

proteinuriya

Hematuriya (eritrosituriya)

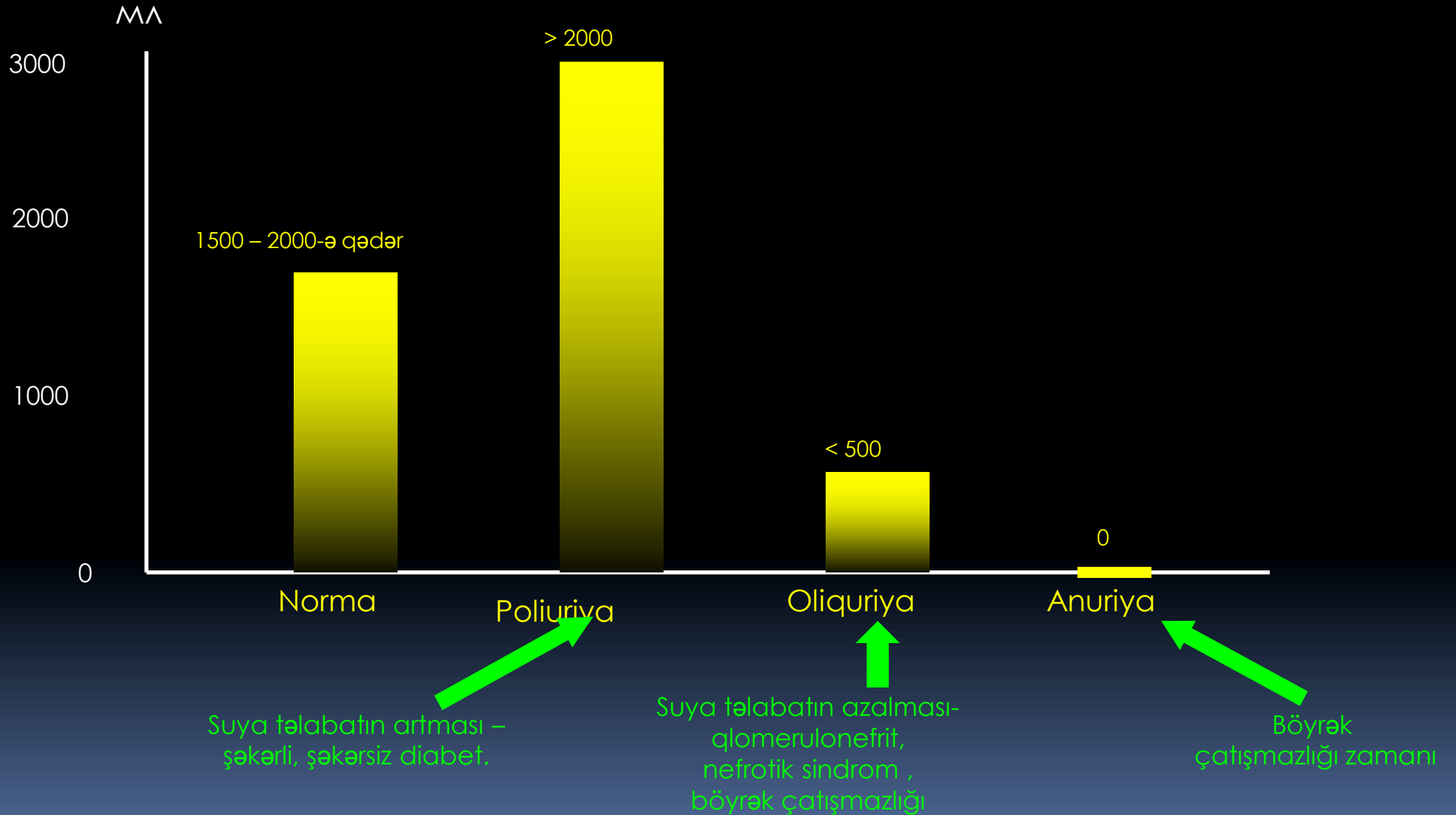
leykosituriya

silindruriya

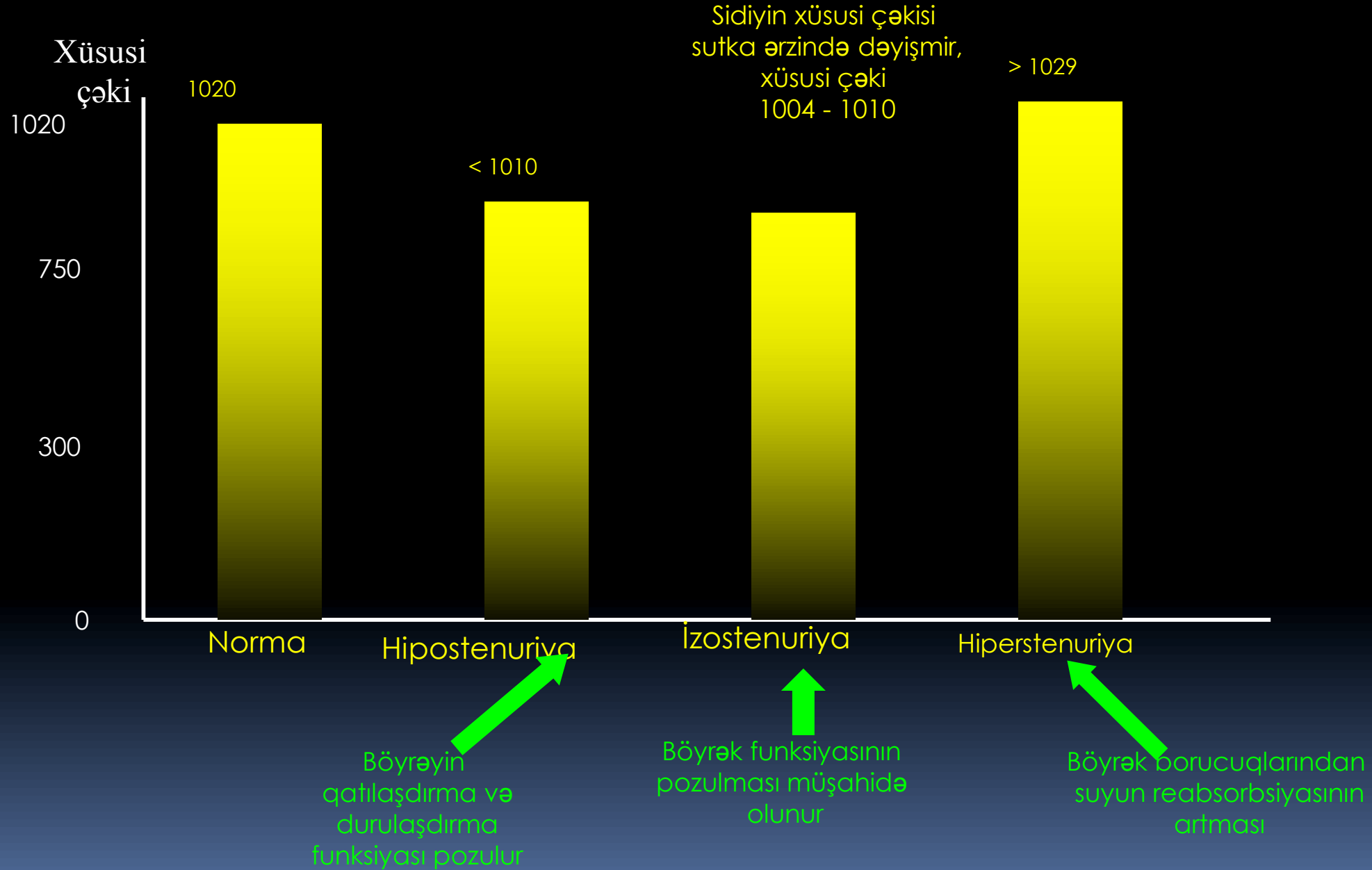
kristaluriya

«мочевой синдром»

Sidiyin miqdarının dəyişməsi

Sidiyin qatılığının dəyişməsi

Diurezin ritminin pozulması

Diurezin ritminin pozulması

Pollakiuriya

Tez-tez sidiyə getmə, poliuriya da müşahidə olunur

Ollakiuriya

Sidiyə getmə tezliyinin azalması, oliquriya da müşahidə olunur.

Nikturiya

Gecə sidiyinin səhər sidiyindən çox olması (2:1 nisbətində) deməkdir. Nikturiya böyrək qan dövranının patologiyası, amiloidoz, uretrit, sistit, prostatın adenoması, şəkərli diabet, ürək çatışmazlığı, diensefal patologiya zamanı müşahidə olunur.

Proteinuriya

yumaqcıq

borucuq

sekretor

Qlükozuriya

şəkərli diabet

böyrək diabeti

Aminasiduriya

Fosfaturiya

Na, Ca və
suyun
reabsorbsi
yasının
pozulması

HEMATURIYA
(eritrosituriya)

LEYKOSITURIYA

Silindrlərin növləri

Silindrlər

Hialin -(proksimal borucuqlarda qan serumu zülallarının laxtalanması nəticəsində əmələ gələn şəffaf hissəciklərdir

Dənəli –proksimal borucuğun epitel hüceyrələrinin və zülalların nekrozlaşmasından ibarət hissəciklərdir.

Mumabənzər-distal borucuğun ölmüş, kobud kontura malik olan açıq-sarı rəngli hissəcikləridir

Epitel-borucuq epitelinin dəyişikliyə uğramış hissəcikləridir

Eritrositar-dəyişikliyə məruz qalmış eritrositlərdir

Leykositlar- selik və fibrin liflər vasitəsilə bir-birinə yapışmış leykositlərdir

Piy-böyrəyin piy distrofiyasında borucuqların zədələnməsi zamanı müşahidə olunur.

Piqment-hemoqlobinin toplanmasıdır

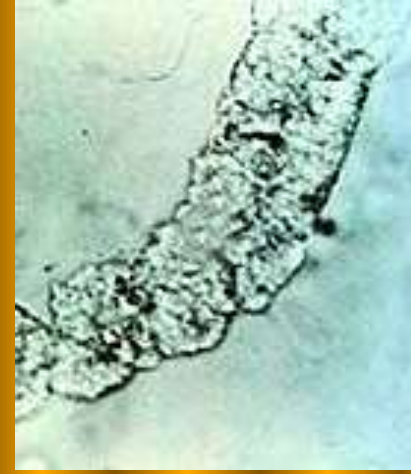
Silindrlərin növləri

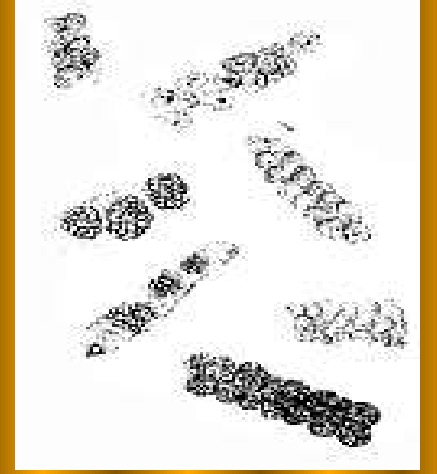
Hialin

Dənəli

Mumabənzər

Epitel

Eritrositar

Leykositar

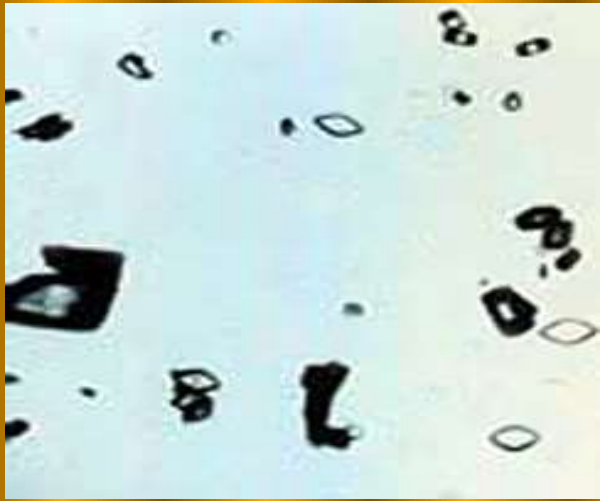

Piy

Piqment

Kristallar

Uratlar

Oksalat

Fosfatlar

BÖYRƏKLƏRİN EKSKRETOR FUNKSİYASININ POZULMASININ SƏBƏBLƏRİ

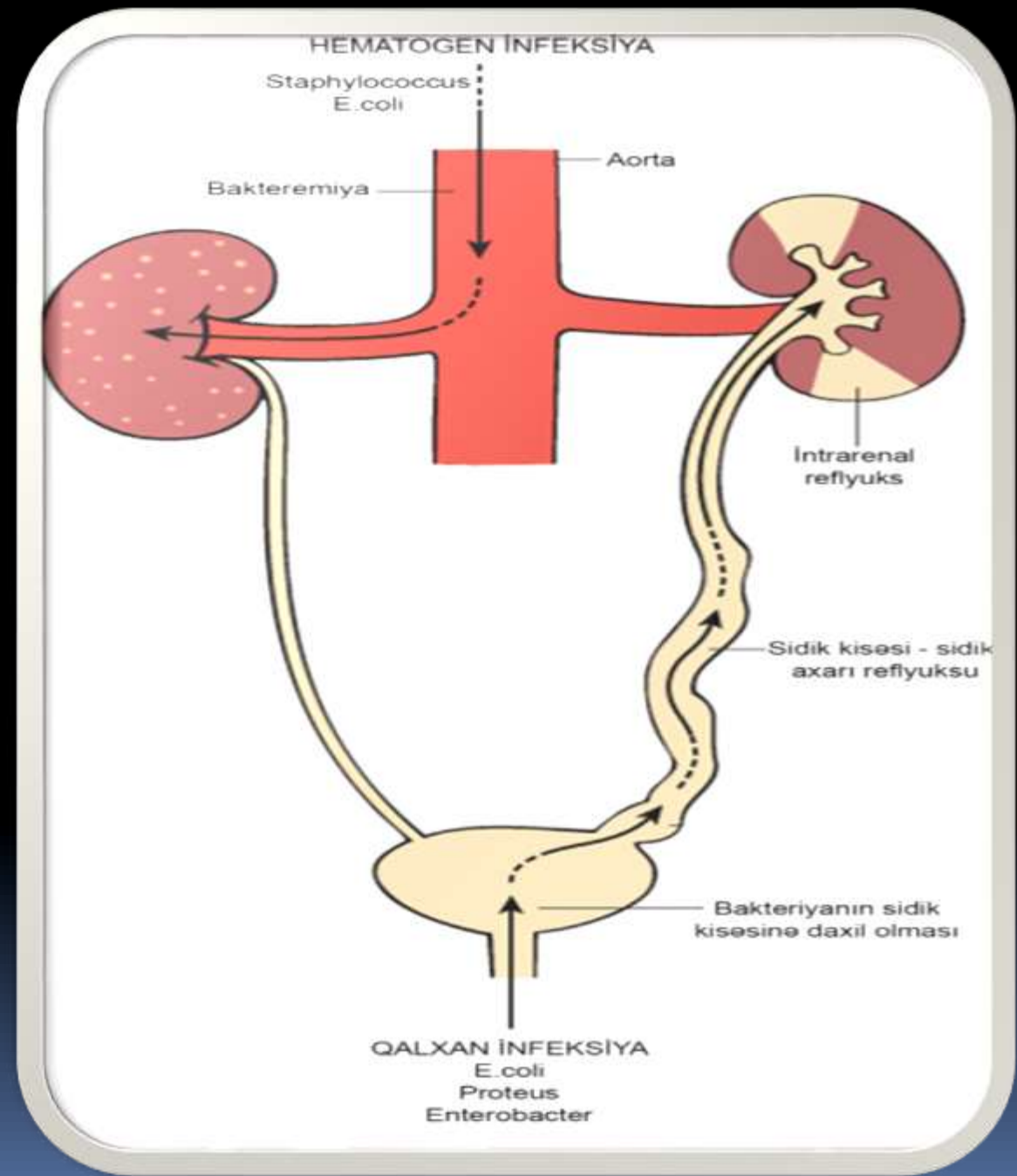
Ekstrarenal

- sidik ifrazının sinir-endokrin tənziminin pozulması,
- qanın tərkibinin dəyişməsi,
- ümumi qan dövranının zəifləməsi,
- böyrək qan dövranının zəifləməsi

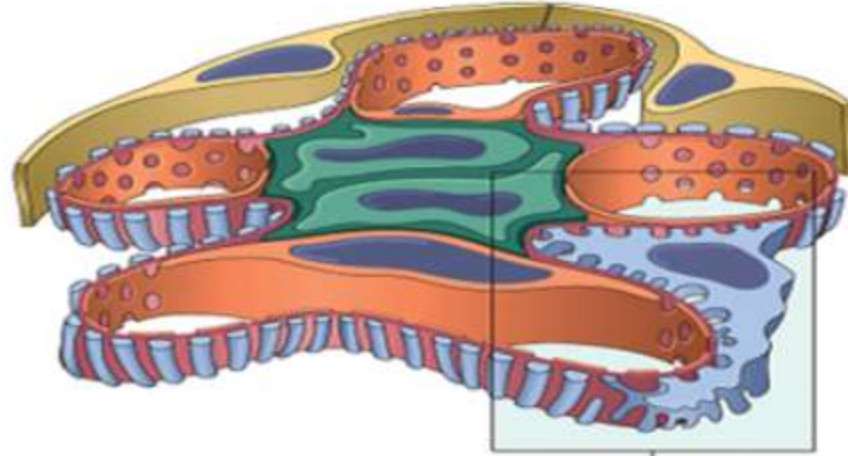
Renal

- qlomerulonefrit,
- pielonefrit,
- nefroz,
- nefroskleroz və s.

PIELONEFRİT

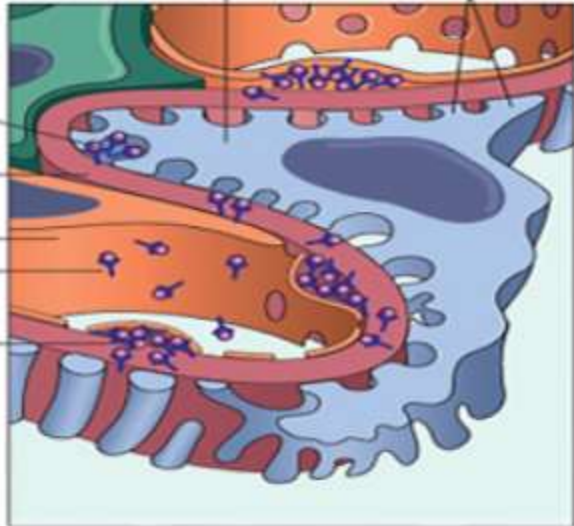
QLOMERULONEFRİT

DÖVR EDƏN İMMUN
KOMPLEKSLƏRİN TOPLANMASI

Epitel hüceyrələri Podositlər

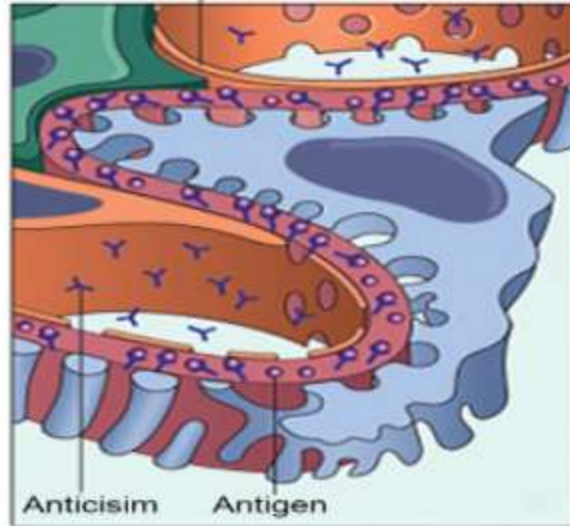
Subepitelial
depozitlər
Bazal
membran
Endotel
Dövr edən
komplekslər
Subendotelial
depozitlər

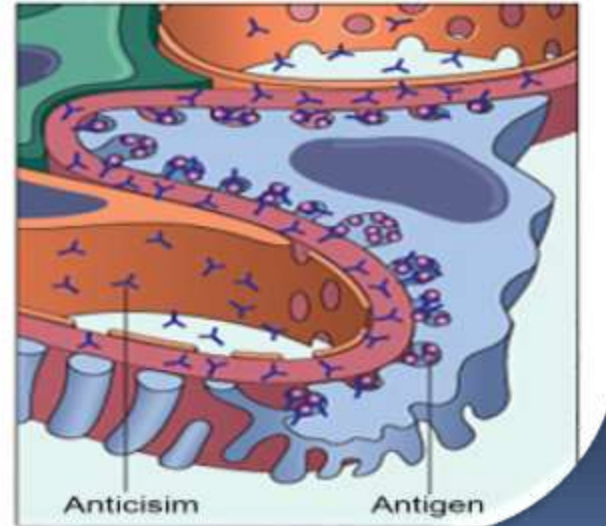
ANTİRENAL ANTİCİSİMLƏRİN İSTİRAKİ
İLƏ GEDƏN REAKSİYALAR

ANTI-QBM ANTİCİSİM

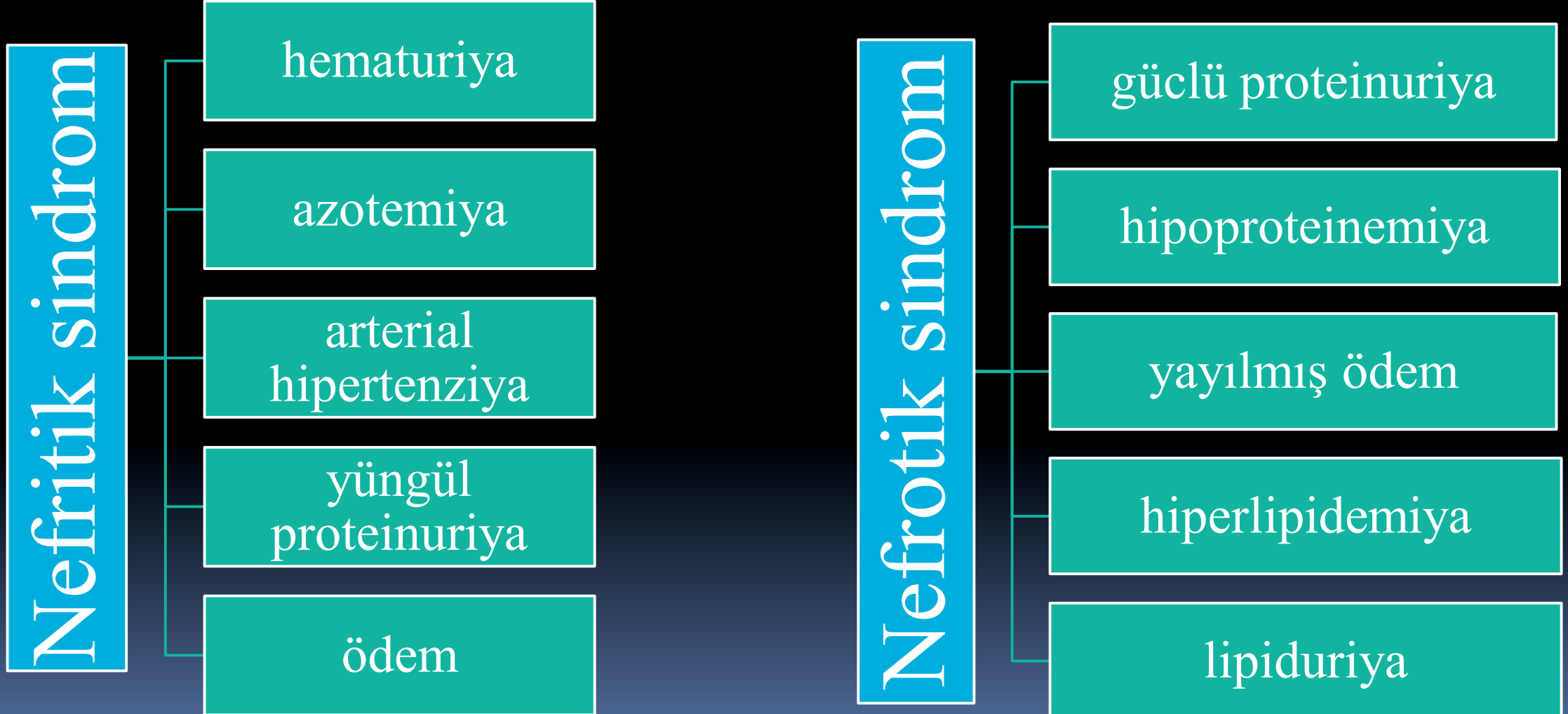
Endotel

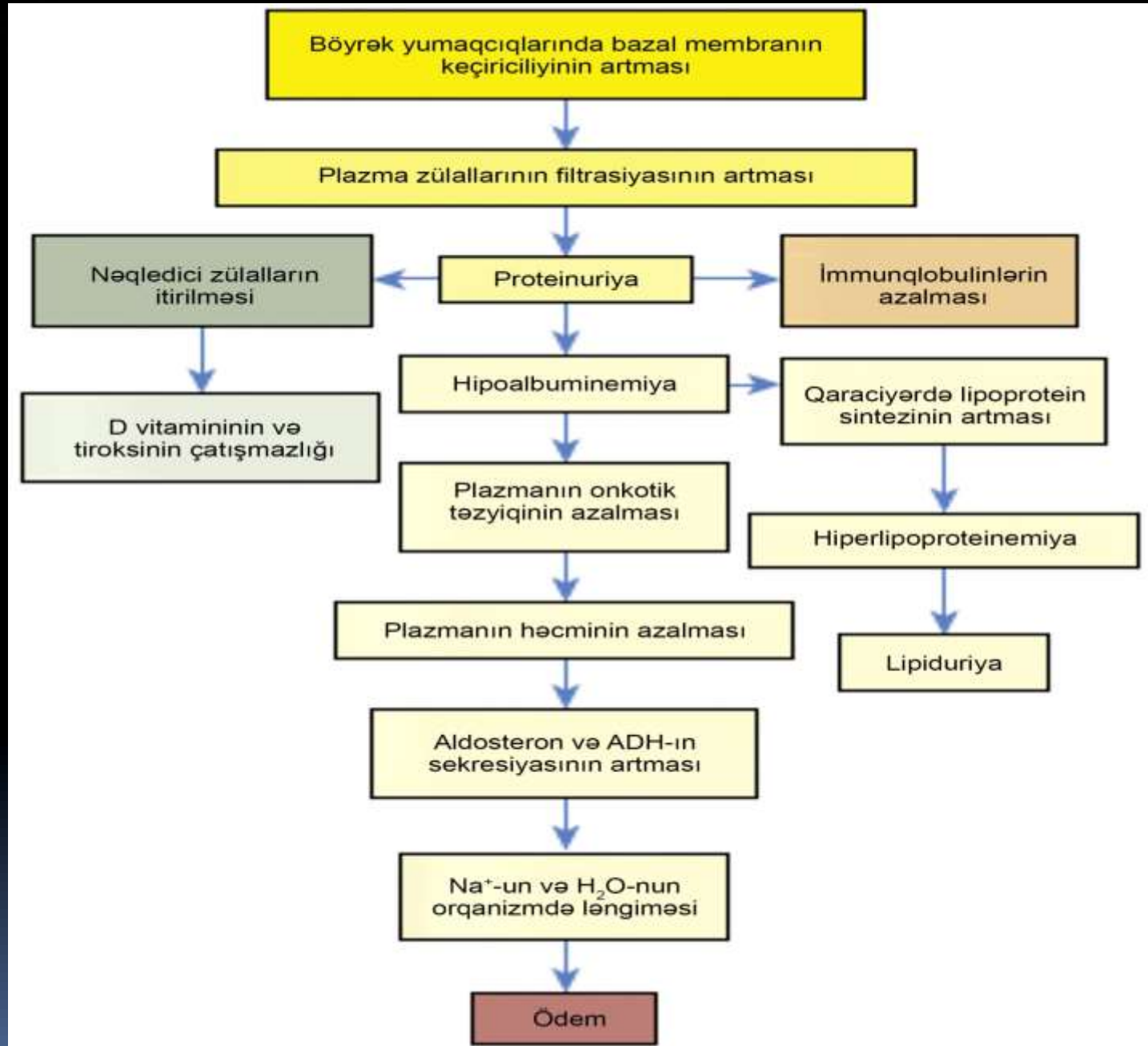
QLOMERULYAR PODOSİTLƏRİN
OLİKOPROTEİNLƏRİ ƏLEYHİNƏ
ANTİCİSİMLƏR

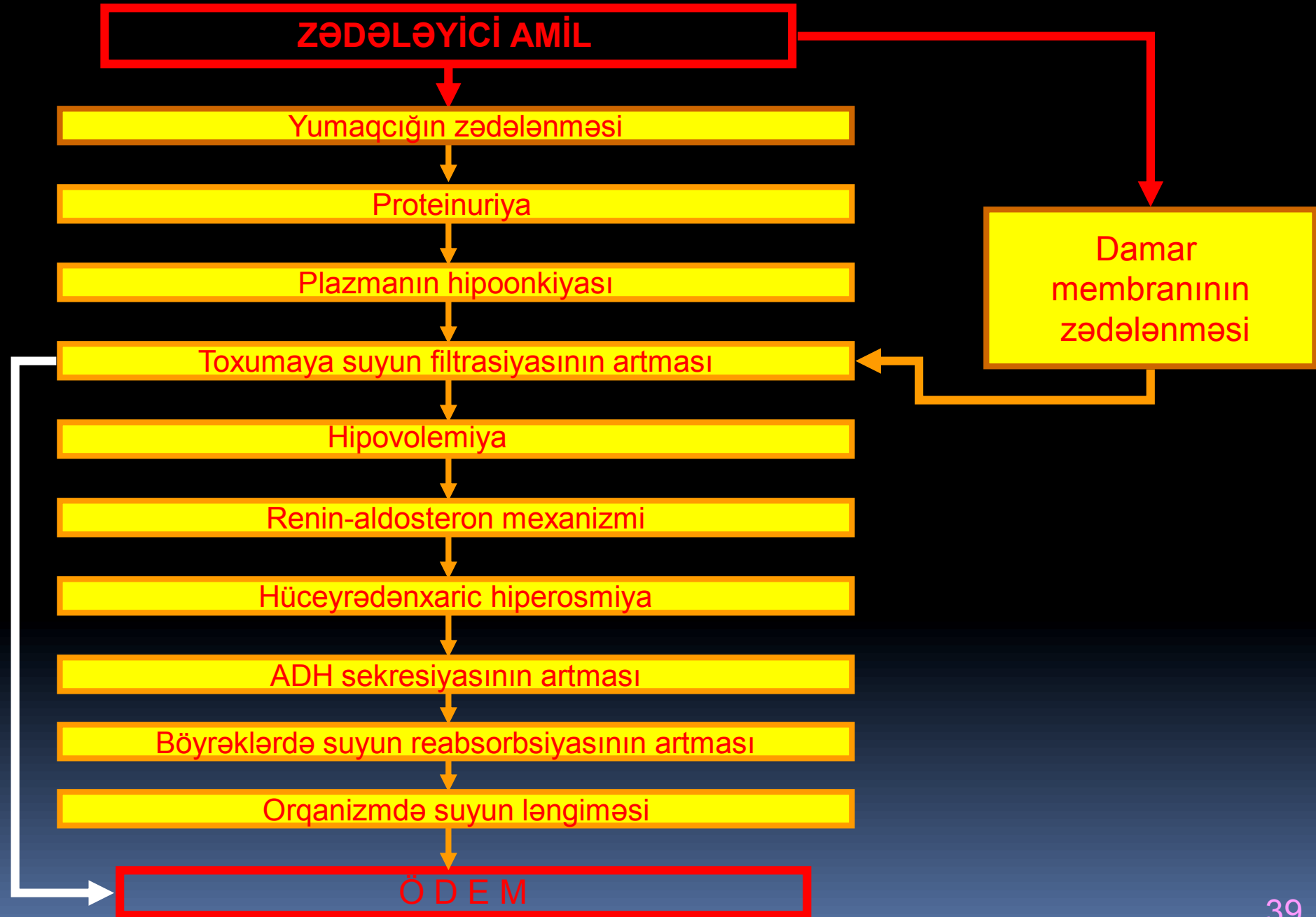
NEFRİTİK VƏ NEFROTİK SİNDROMLAR

Nefrotik sindrom zamanı ödemin inkişaf mexanizmi

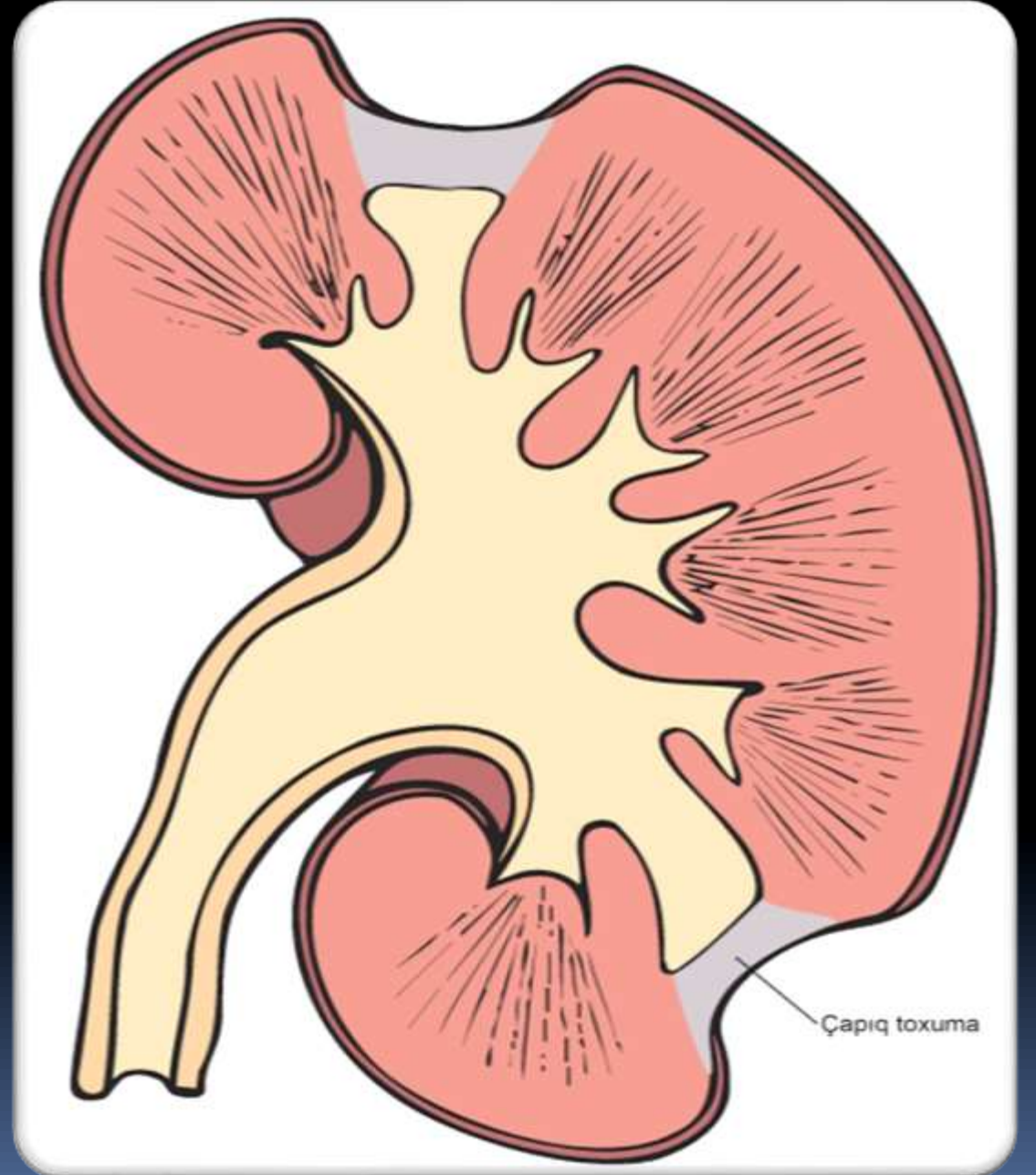

* Nefritik ödemin inkişaf mexanizmi

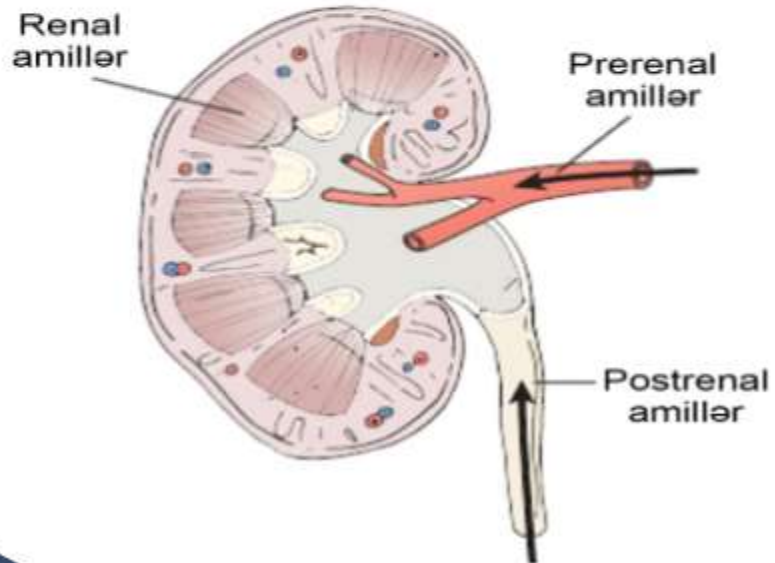

NEFROSKLEROZ

BÖYRƏK ÇATIŞMAZLIĞININ İNKİŞAF SƏBƏBLƏRİ

Prerenal amillər

- Hipovolemiya
- Hemorragiya
- Dehidratasiya
- Mədə-bağırsaq sistemindən maye itirilməsi
- Yanıqlar zamanı mayenin itirilməsi
- Kəskin damar çatışmazlığı
- Anafilaktik şok
- Septik şok
- Ürək çatışmazlığı, kardiogen şok

Renal amillər

- Kəskin tubulyar nekroz
- Böyrəklərin davamlı işemiyası
- Nefrotoksik dərmanların, ağır metalların və s. təsiri
- Hemoqlobinuriya, mioqlobinuriya və s. nəticəsində intratubulyar obstruksiya
- Kəskin qlomerulonefrit, kəskin pielonefrit

Postrenal amillər

- Sidik yollarının obstruksiyası
- Sidik yollarının xaricdən kompressiyası

KƏSKİN BÖYRƏK ÇATIŞMAZLIĞININ MƏRHƏLƏLƏRİ

BAŞLANGIC

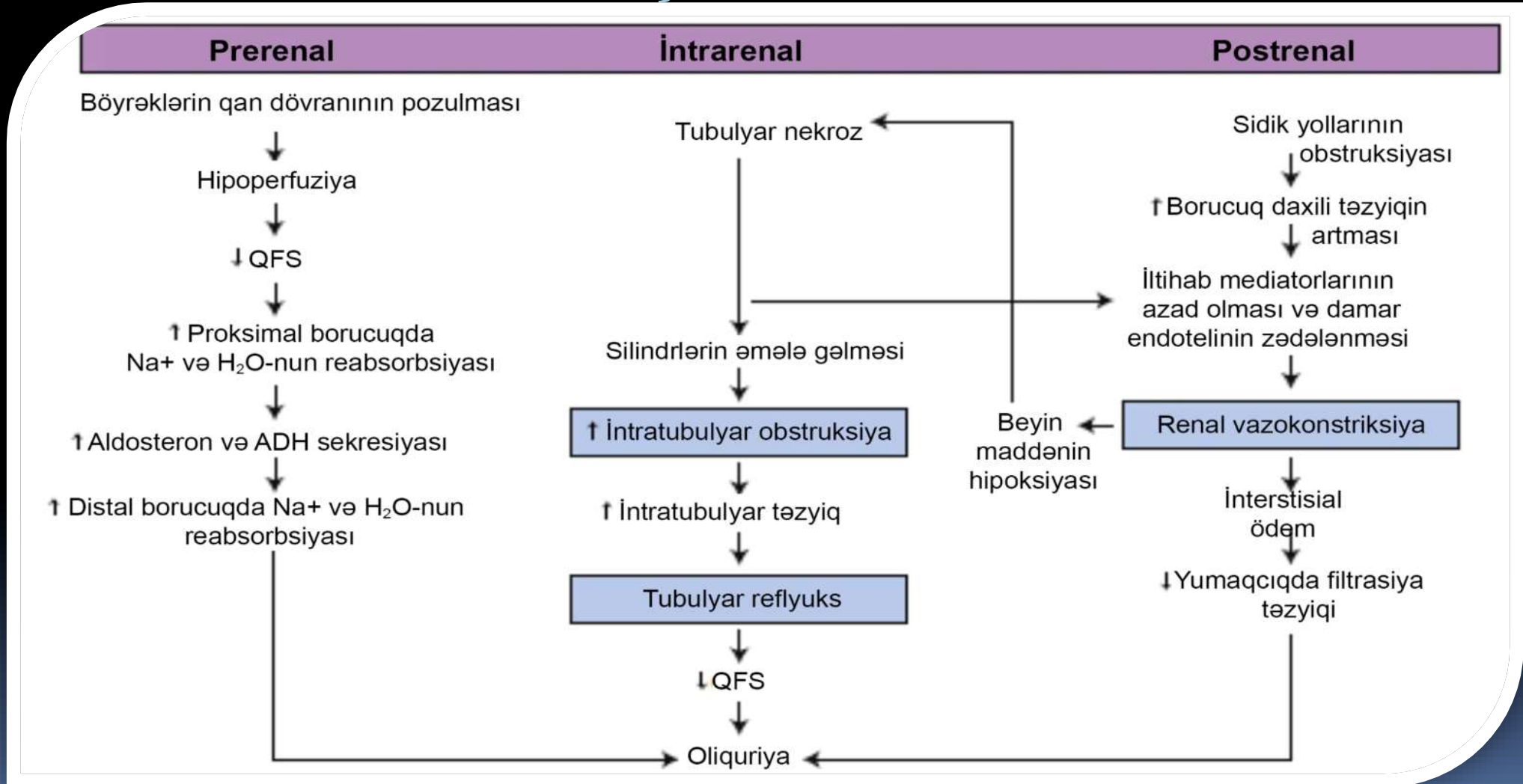
```
graph TD; A[BAŞLANGIC] --> B[OLİQURİYA]; B --> C[POLİURİYA]; C --> D[NƏTİCƏ];
```

OLİQURİYA

POLİURİYA

NƏTİCƏ

Kəskin böyrək çatışmazlığında oliquriyanın inkişaf mexanizmi

XRONİK BÖYRƏK ÇATIŞMAZLIĞININ MƏRHƏLƏLƏRİ

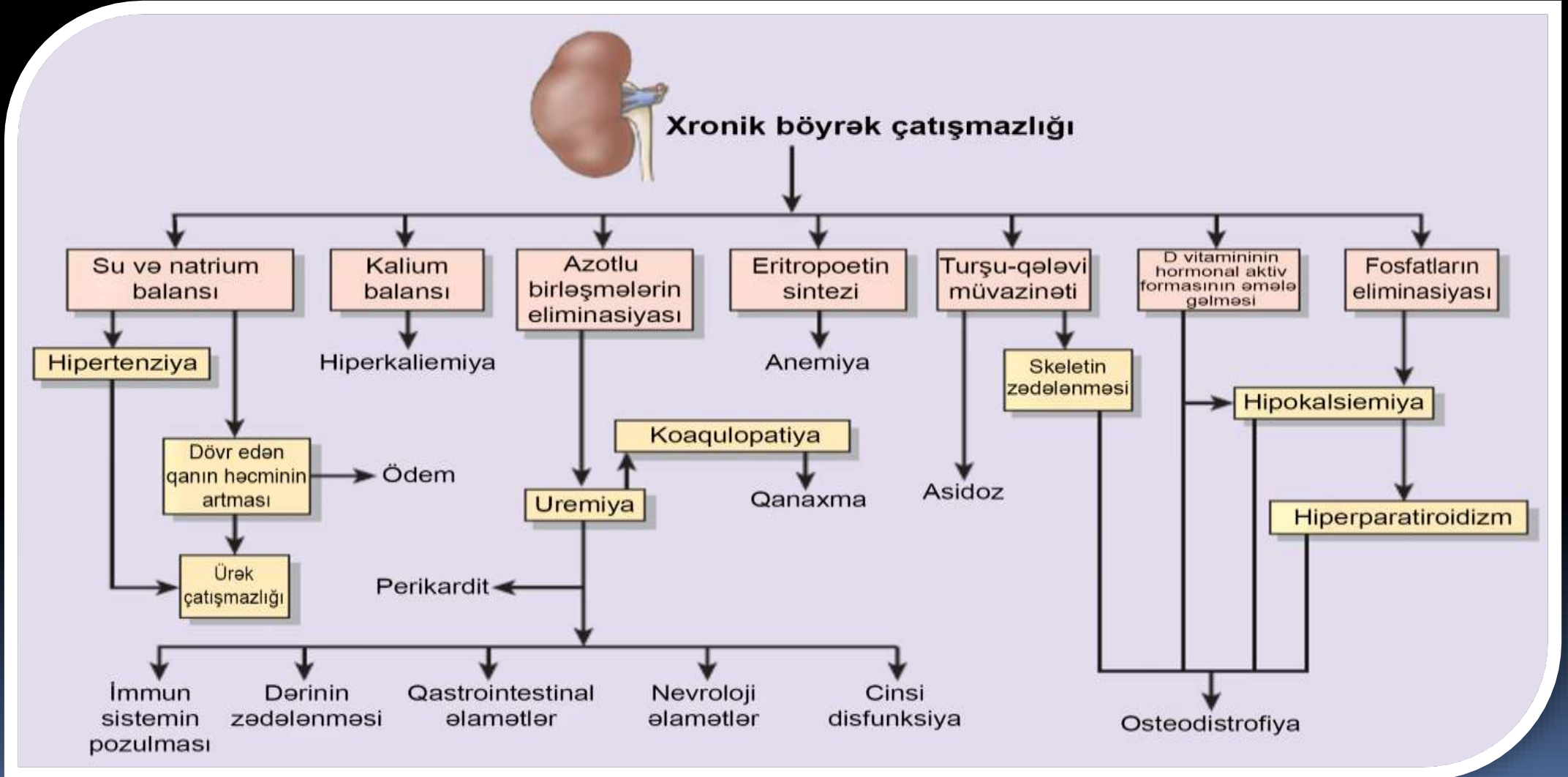
BAŞLANGIC

ERKƏN POLIURIYA

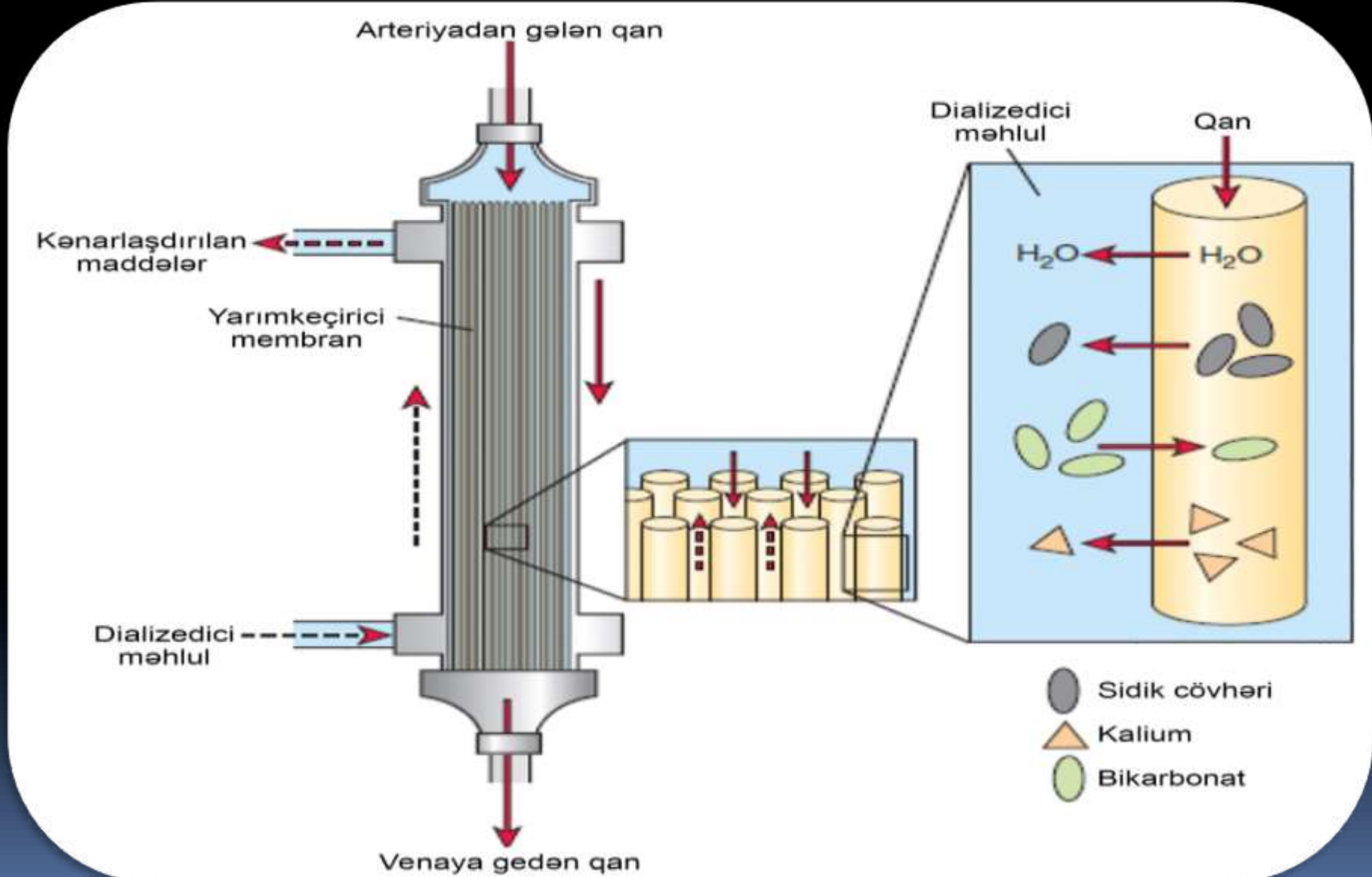
GECİKMİŞ OLİQURIYA

UREMİYA

Xronik böyrək çatışmazlığı zamanı yaranan təzahürlər

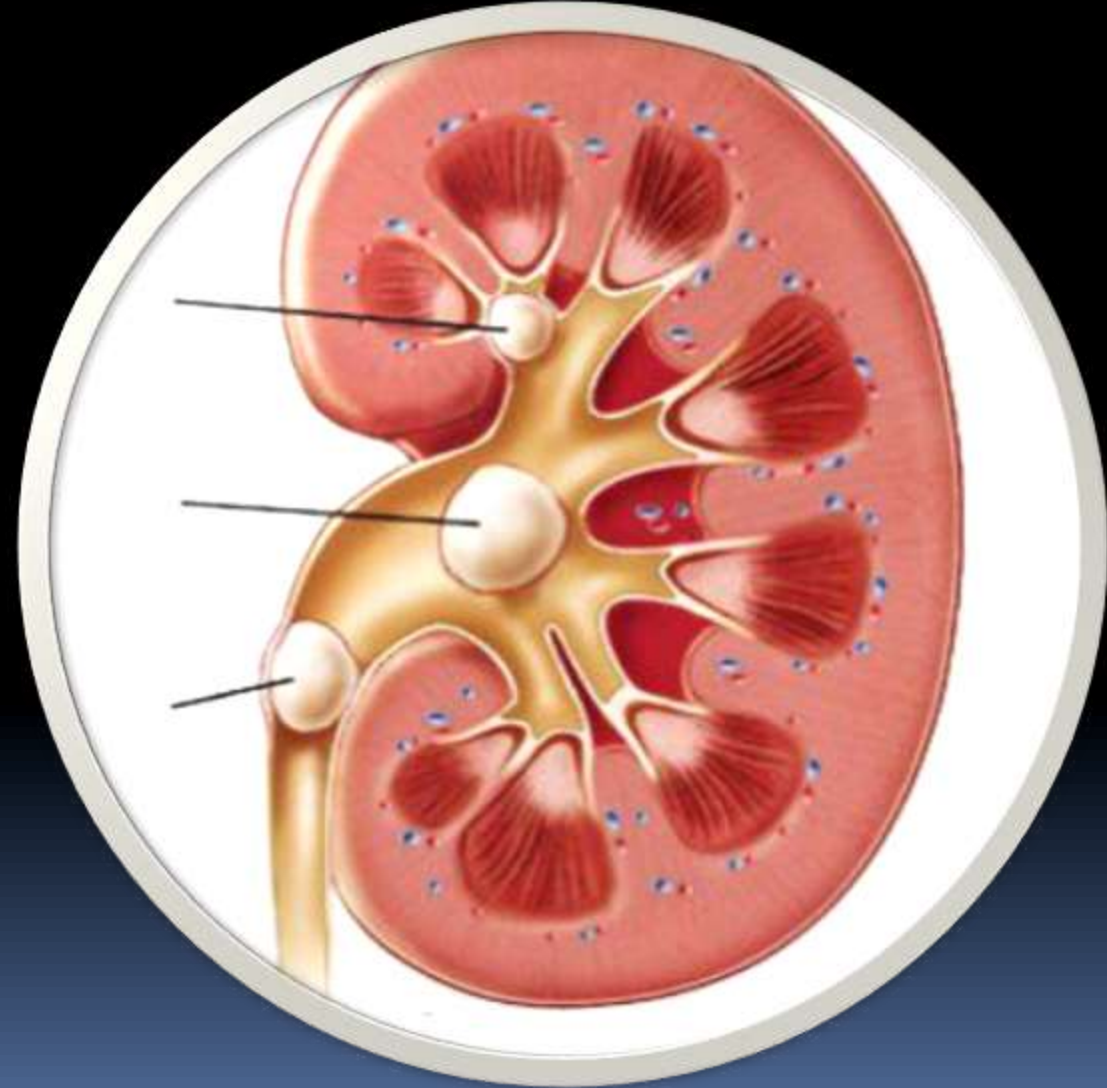
“Süni böyrək” aparatı

BÖYRƏKDAŞI XƏSTƏLİYİ

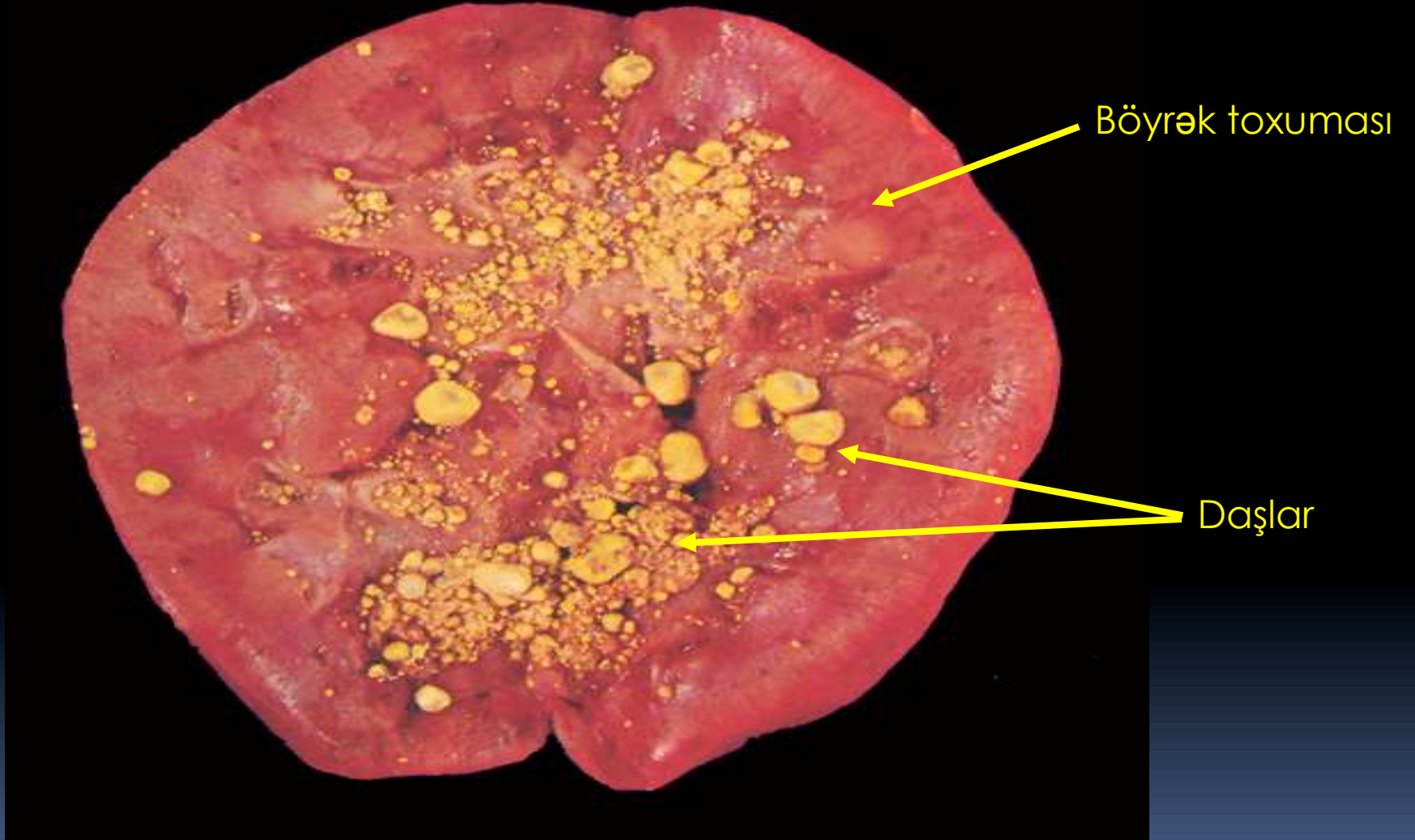
İnkişaf səbəbləri:

- maddələr mübadiləsinin irsi (purin mübadiləsinin pozulması zamanı urat, irsi sistinuriya zamanı sistin daşlarının yaranması və s.) və qazanılmış (A və D vitaminlərinin normadan çox olması) pozulmaları,
- böyrəklərin və sidik yollarının infeksiyon-iltihabi xəstəlikləri,
- sidik durğunluğu və s.

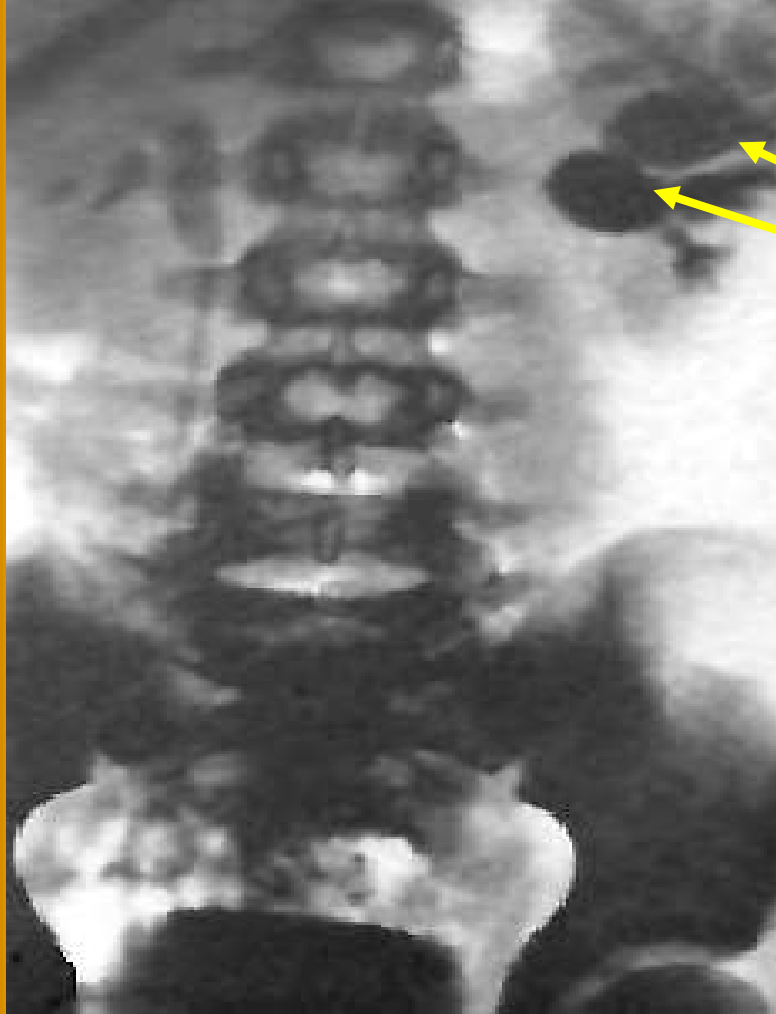

Böyrəyin urat daşları

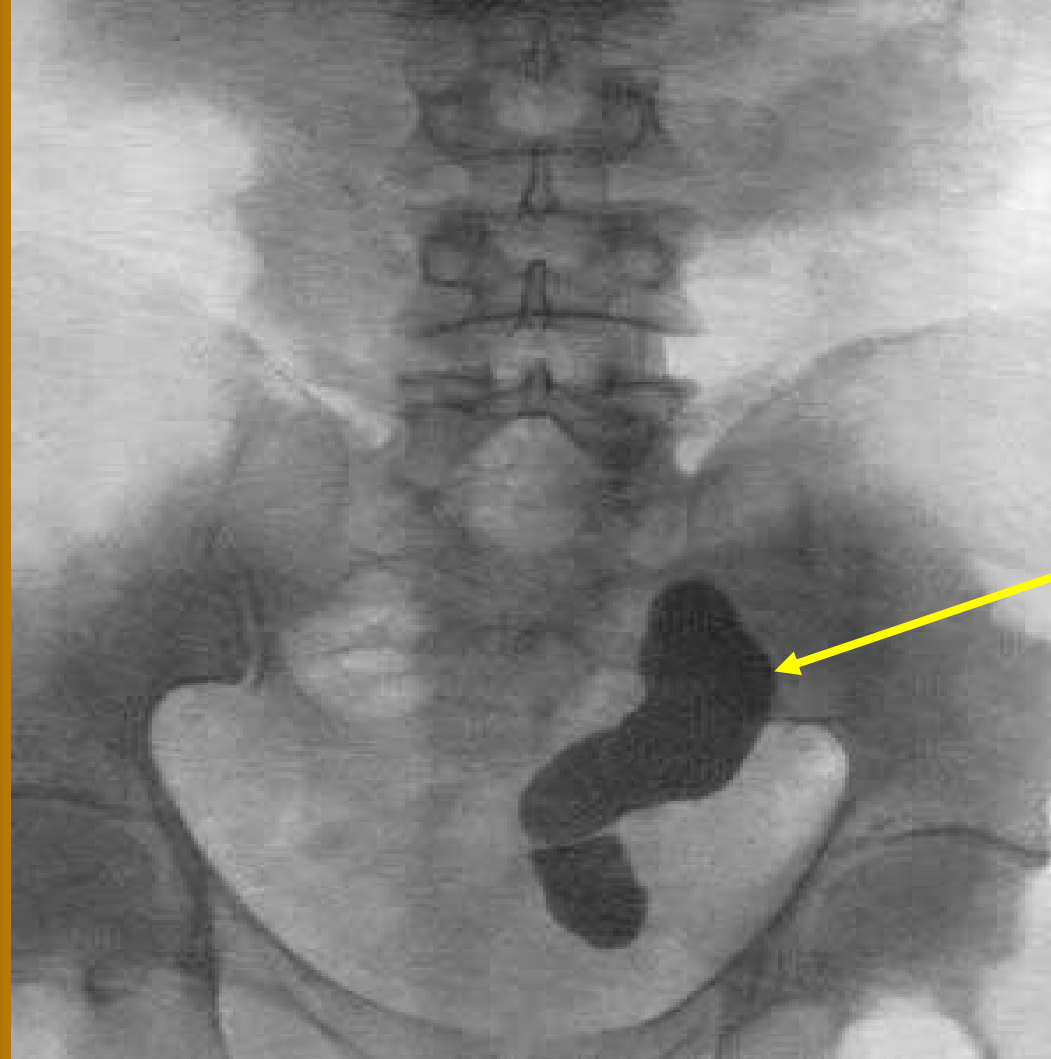

Sol böyrəyin daşı

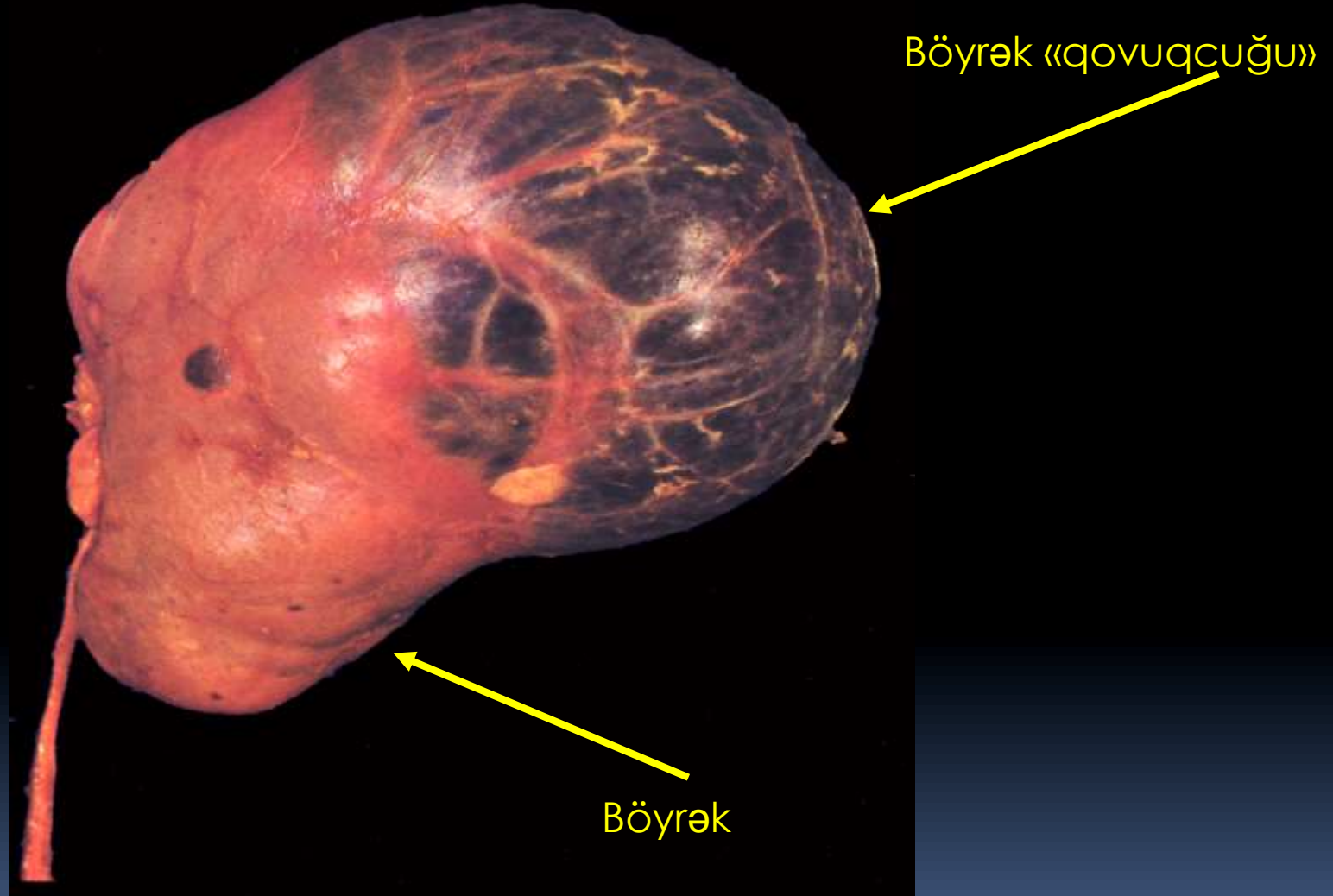
Sol böyrək
daşının kölgəsi

Sol sidik axarının iri daşı

Sol sidik
axarında
olan iri
daşın kölgəsi

Sidik axarının daşla tutulmasından inkişaf edən hidronefroz

**DİQQƏTİNİZƏ
GÖRƏ SAĞ OLUN!**

